

**Varde
Kommune**

**Vi
i NATUREN**

DETAILPROJEKT RIB-00189

Passage ved Assenbæk Dambrug

Juni 2024

Indhold

Indhold	1
1 Formål med projektet	2
2 Eksisterende forhold	2
3 Detailprojektering	3
3.1 Anlægsaktiviteter	3
3.1.1 Nedbrydning af stemmeværk og indløbsbygværk incl. kalkhus.	3
3.1.2 Etablering af stryg ved stemmeværk	4
3.1.3 Sikre løb i eksisterende vandløb	5
3.1.4 Terrænregulering og etablering af sø på dambrugsareal	5
3.2 Beskrivelse af eventuelle afværgeforanstaltninger	5
3.3 Mængdeberegninger	6
4 Konsekvensvurdering	6
4.1 Afvandingsmæssige konsekvenser	6
4.2 Miljømæssige konsekvenser	6
4.3 Beskyttet natur	7
4.1 Særligt beskyttede arter	9
4.1 Landbrugsdrifts og arealanvendelse	9
4.2 Kommuneplan og øvrig planlægning	9
5 Lodsejere	10
6 Myndighedstilladelser og høringer	10
7 Tidsplan	10
8 Anlægsbudget og finansiering	11

DETAILPROJEKT RIB-00189 ASSENBÆK DAMBRUG

1 Formål med projektet

Varde Kommune har opkøbt foderkvoten og stemmeretten ved Assenbæk Dambrug. Stemmeværket udgør i dag en impassabel spærring i Assenbæk. Spærring er benævnt RIB-00189 i Vandområdeplan 1.10 Vadehavet.

Restaureringsprojektet har til formål at fjerne opstemningen, og sikre en høj vandstand opstrøms for opstemningen.

2 Eksisterende forhold

Assenbæk er et tilløb til Kybæk og derfor en del af Varde Å-systemet. Assenbæk Dambrug blev etableret i forbindelse med oprettelsen af Letbæk Dambrug i perioden 1954-1957. Luftfoto fra 1954 viser intet dambrug, men Letbæk Dambrug er medtaget i "Register over danske dambrug" fra 1957. Assenbæk Dambrug er beliggende mellem Tistrup og Hodde nordøst for Varde.

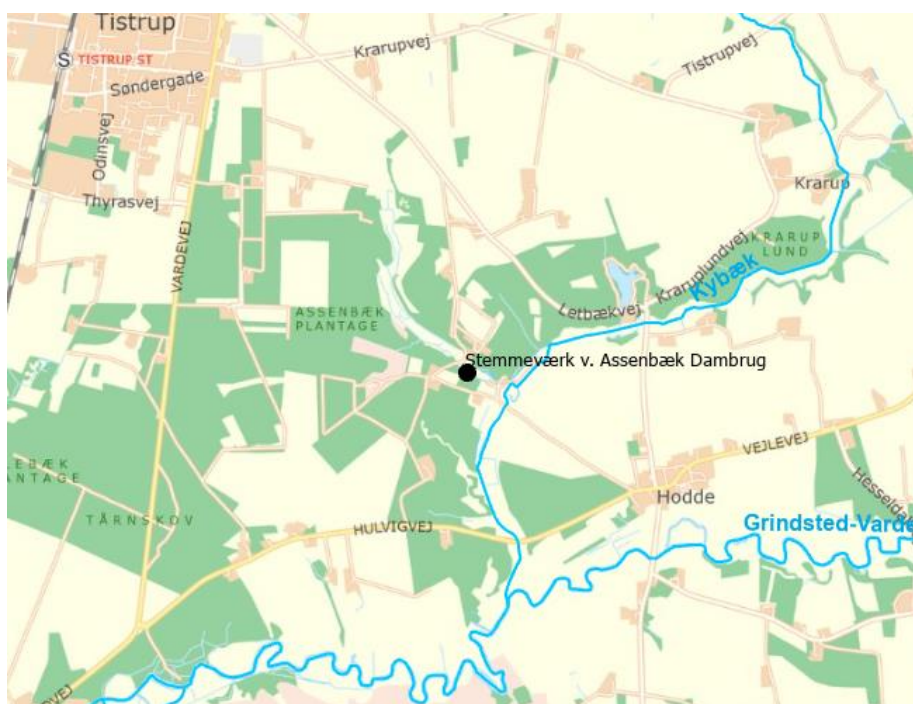

Fig. 1. Beliggenhed af Assenbæk Dambrug. Målsætningen for Assenbæk er *God økologisk tilstand*.

Assenbæk er et privat vandløb, og målsætningen for Assenbæk er god økologisk tilstand. Tilstandsvurderingen i [basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027](#) viser at projektstrækningen har en god økologisk tilstand. Dette er baseret på tilstandsvurdering af bentiske invertebrater. Alle andre parametre er ukendte.

Fra Assenbækvej til dambrugets stemmeværk er der en kort strækning på 85 m med åbent vandløb, her er bundbredden ca. 2 m med anlæg 1:1. Ved Assenbækvej er der et udløbs-stemmeværk, som opretholder vandstanden i søen opstrøms Assenbækvej. Efter udløbsstemmeværket ved Assenbækvej er bundkoten i vandløbet målt til kote 12,65 og der er målt en vandspejlskote på 13,05. Fra dambrugets stemmeværk er vandløbet åbent på en ca. 110 m lang strækning, inden det løber i en ca. 50 m rørledning, inden det igen bliver åbent vandløb ned til sammenløbet med Kybæk.

Den nederste åbne del, samt dele af rørledningen som er udpeget som beskyttet vandløb i henhold til Naturbeskyttelseslovens §3. Assenbæk er desuden §3 vandløb nord inden udløb i søen nord for Assenbækvej. Der er beskyttede terrestriske naturtyper opstrøms dambruget. Men der er ikke beskyttede arealer i projektområdet.

Dambruget

Dambruget er traditionelt opbygget med stemmeværk og ristebygværk ved vandindtaget til fødekanalen. Der er ikke angivet noget flodemål for opstemningen ved Assenbæk Dambrug, men der er målt en vandspejlskote i januar 2022 og maj 2024 til 13,05 m DVR90. Bundkoten ved stemmeværket er i dag i kote 11,31. Stemmeværket medfører således at der er en stuvningszone uden vandspejlsfald fra stemmeværket op til Assenbækvej.

Det ligger udenfor dette projekts rammer at håndtere spærringen ved Assenbækvej.

3 Detailprojektering

3.1 Anlægsaktiviteter

Projektstrækningen er fra Assenbækvej til udløb i eksisterende vandløb 270 m nedstrøms.

Projektet omfatter følgende anlægsaktiviteter:

1. Nedbrydning af stemmeværk og indløbsbygværk, incl. kalkhus
2. Etablering af 5 stryg nedstrøms stemmeværket
3. Sikre gennemløb i eksisterende vandløb
4. Terrænregulering og etablering af en sø på dambrugsarealet

Alle koter er angivet i meter DVR 90 og alle jordmængder er angivet i fast mål.

3.1.1 Nedbrydning af stemmeværk og indløbsbygværk incl. kalkhus.

Stemmeværket og indløbsbygværket er beliggende i den vestlige ende af dambruget. Der er ikke nogen fisketrappe ved stemmeværket. Indløbsbygværket er udført med et indbygget ristebygværk i stål. Kalkhuset er et træskur.

Alle bygværker skal nedbrydes og bortskaffes efter gældende miljølovgivning.

I forbindelse med fjernelse af stemmeværket, skal der foretages der en oprydning på dambrugsarealet. De materialer, som dambrugsejeren ikke har fjernet, skal ryddes og fjernes fra området. Det kan fx dreje sig om munke, mågenet, rørledninger, affald m.v.

Figur 1. Kort over anlægstiltag og deres placering.

3.1.2 Etablering af gydestryg nedstrøms stemmeværk

Stemmeværket fjernes og afvikling af stemmeværksfaldet nedstrøms stemmeværket sikres ved at bunden opbygges ved etablering 5 gydestryg. Det første stryg etableres ved stemmeværket i kote 12,50, det får en bundbredde på ca. 1,80 m. De resterende stryg anlægges i den faktiske bredde som er omkring 0,60 m. Første stryg har en længde ca. 20 m., de resterende er 10 m lange.

Som et forsigtighedshensyn til den tilgrænsende sø fastholdes en høj vandstand i vandløbet på den 85 m lange strækning opstrøms for dambrugets stemmeværk.

Ved de stryg hvor bunden skal hæves anvendes sten i størrelsen 100 – 150 mm indtil 30 cm under fremtidig regulativmæssig bund. Strygene opbygges af 75 % sten på 16-32 mm (nøddesten) og 25 % sten på 32-64 mm (singels + håndsten).

Strygene etableres i den faktiske bredde af vandløbet, og det er indregnet i de angivne mængder.

Tabel 1. Vandløbets fremtidige dimensionering.

Stationering [m]	Bundkote [m DVR90]	Fald ‰	Bundbredde [m]	Anlæg [1:X]	Bemærkning
0	12,65	X	X	1,5	Assenbæk vej
		1,8	1,80		
85	12,50	X	X		Stemmeværk
		10,8	0,60		
270	10,50	X	X	X	Eksisterende løb

Gydestryg:

Stationering [m]	Bundkote [m DVR90]	Fald ‰	Bundbredde [m]	Anlæg [1:X]	Bemærkning	
85	12,50	10,8	1,80	1,5	Gydestryg 1	
105	12,28		0,60			
120	12,12					Gydestryg 2
130	12,01					
155	11,74					Gydestryg 3
165	11,63					
190	11,37					Gydestryg 4
200	11,26					
225	10,98					Gydestryg 5
235	10,87		X		X	X

Der er ikke kendskab til at der skulle være drænudløb til de dele af Assenbæk, som skal lukkes. Såfremt der i anlægsfasen observeres drænudløb, skal disse føres ud i det nye vandløbsforløb.

3.1.3 Sikre gennemløb i eksisterende vandløb

Det skal sikres at der er frit gennemløb igennem det eksisterende Assenbæk løb. Dette gøres ved at strækningen skal gennemgås og ryddes for eventuelle grene m.m.

For at genåbne vandløbet på hele strækningen, omlægges vandløbet fra at løbe i rørledningen til at løbe i den eksisterende fødekanal. For omlægge til fødekanalen skal der, ca. 80 m nedstrøms stemmeværket, graves en ca. 10 m ny vandløbsstrækning fra det åbne løb til fødekanalen. Denne nye vandløbsstrækning anlægges med en bundbredde på 0,60 m og brinkerne opbygges med et anlæg i 1:1,5.

Indløbet til rørledningen lukkes, men rørledningen bibeholdes for at sikre afvandingen fra nabo arealer.

Det opgravede materiale kan bruges til opfyldning af damme, indløbsbygværk m.m.

3.1.4 Terrænregulering og etablering af sø på dambrugsareal

De eksisterende damme, fødekanal, bagkanal og indløbskanal til stemmeværket m.v. skal fyldes op med jord.

For at sikre at der er tilstrækkelig jord til disse opfyldninger etableres der en sø på dambrugsarealet. Det opgravede jord fra vandløbet kan også benyttes til opfyldningen. Det færdige terræn skal følge den eksisternde terræn og får en kote i ca. 12,50 m DVR90.

Søen skal have en naturlig dynamisk udformning. Søen må maks have en dybde på ca. 2 m og brinkerne skal have et anlæg på 1:5. Søs bund må maks være i kote 10,50 m DVR90.

3.2 Beskrivelse af eventuelle afværgeforanstaltninger

Der vurderes ikke at være behov for afværgeforanstaltninger i forbindelse med projektet.

3.3 Mængdeberegninger

Alle mængder er angivet i fast mål.

Emne	Materiale	Mængde
Etablering af 5 stk. stenstryg	75 % sten på 16-32 mm (nøddesten) 25 % sten på 32-64 mm (singels + håndsten)	50 m ³
Hævning af bund under stryg	100-150 mm sten	90 m ³
Opgravning af 10 m ny vandløbsstrækning	Opgravning og udjævning af jord	21 m ³
Etablering af sø og lukning af dambrugselementer	Opgravning og udjævning af jord	1.537 m ³

4 Konsekvensvurdering

4.1 Afvandingsmæssige konsekvenser

Der er ikke angivet noget flodemål for opstemningen ved Assenbæk Dambrug, men der er i januar 2022 og i maj 2024 målt en vandspejlskote på 13,05 m DVR90. Stryget ved stemmeværket er dimensioneret således at vandstanden fra Assenbækvej ned til det nedlagte stemmeværk sænkes med ca. 40 cm. På grund af udløbsstemmeværket ved Assenbækvej vil vandspejlssænkningen ikke have betydning opstrøms projektstrækningen.

I den eksisterende grøft nedstrøms det nedlagte stemmeværk hæves vandspejlet ved etablering af strygene. De tilstødende arealer langs grøfterne er henholdsvis dambrugsareal og sø. Derfor forventes hævnningen af vandstanden ikke at have afvandingsmæssige konsekvenser. Da den eksisterende rørledning langs skoven mod øst bibeholdes, vil projektet ikke medfører afvandingsmæssige påvirkninger for eventuelle dræn, som skulle være koblet til denne ledning.

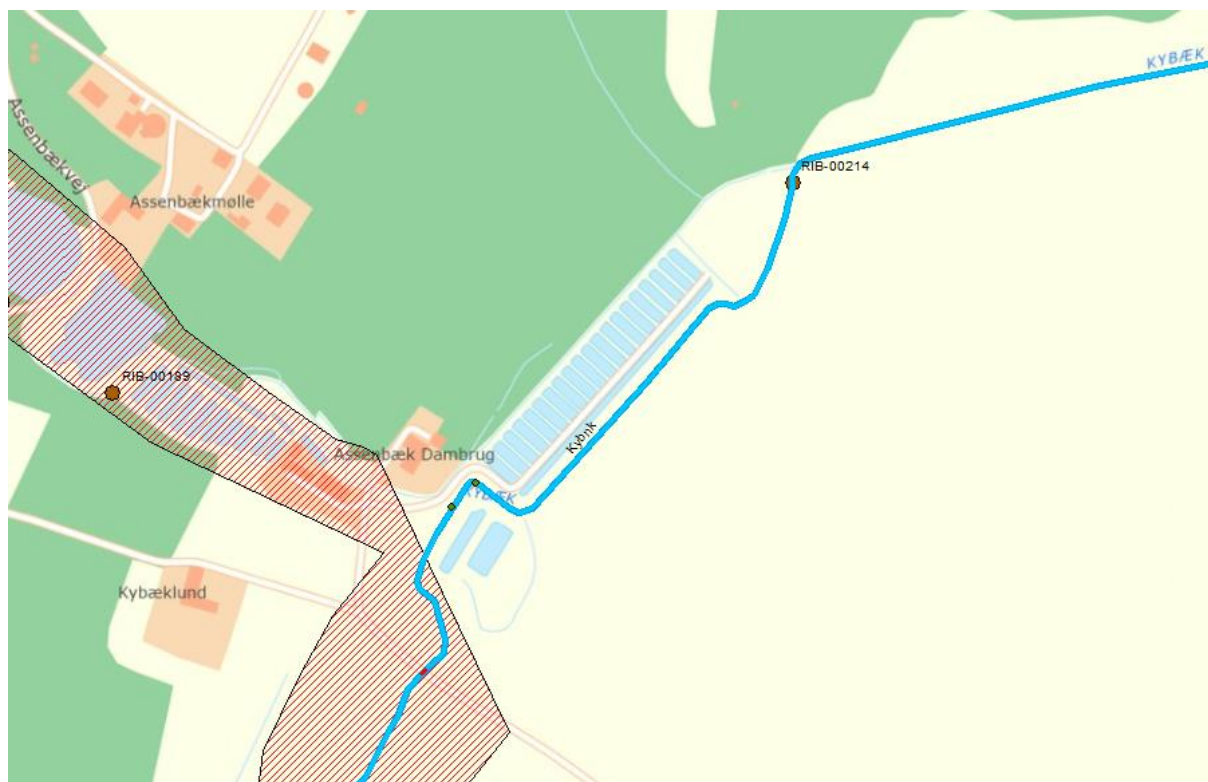
Oplandet ved indtaget til Assenbæk Dambrug er 2,85 km². De hydrauliske forudsætninger for beregningerne er bestemt ved hjælp af den hydrometriske målestation i Frisvad Møllebæk og med et opland på 2,85 km² ved dambruget.

Tabel 2. Beregnede fremtidige vandstande og vandføringer opstrøms det nuværende stemmeværk.

	Afstrømning [l/s/km ²]	Vandføring [l/s]	Manningtal	Vandstand [m DVR90]
Sommermiddel	11,05	32	10	12,59
Årsmiddel	14,69	42	15	12,58
Vintermiddel	18,25	52	20	12,58

4.2 Miljømæssige konsekvenser

Da projektet ikke ændres på den eksisterende afvanding eller dræn af området, vurderes det at der ikke er risiko for øget udledning af okker, som følge af projektet.

Figur 2, Dambrugsarealet, hvor stryget ønskes anlagt er klassificeret som okkerpotentiel Kl. 1: Stor risiko for okkerudledning.

4.3 Beskyttet natur

Kun den nedre del af Assenbæk er udpeget som § 3 beskyttet vandløb. Søerne nord for dambruget er registreret som beskyttet natur, men der er ikke registreret beskyttet natur i projektarealerne ved dambruget eller vandløbet i øvrigt.

§3 vandløb

Ved gennemførelse af projektet vil konsekvenserne for de biologiske forhold i vandløbet være, at de fysiske forhold på projektstrækningen vil blive væsentlig forbedret. Der vil komme flere biologiske nicher til invertebrater, vandplanter og fisk, samt forbedret gydemulighed for fisk på strækningen. Der sikres passage forbi den nuværende rørledning.

Der foretages reelt ikke anlægstiltag på strækningen som er beskyttet vandløb, men da vandløbet omlægges, sådan at den er åben i hele dens forløb, kræver projektet en dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Det forventes dog, at Varde Kommune kan opnå dispensation fra § 3 til det foreslåede projekt.

Figur 3. Oversigt over beskyttet vandløb og natur i og nær projektområdet.

§3 terrestriske naturtyper

Projektet omfatter ikke anlægstiltag i beskyttet natur, og på baggrund af der overordnet set ikke vil være afvandingsmæssige konsekvenser ved projektet, så vurderes det at projektet overordnet ikke vil påvirke beskyttet natur.

Vandstanden sænkes minimalt i vandløbet opstrøms stemmeværket til Assenbækvej. Den omkringliggende sø er opstrøms stemmeværket adskilt fra vandløbet med en ca. 2-3 m bred jordbarrierer. Nedstrøms stemmeværket er søen adskilt fra vandløbet med en 4-5 bred jordbarrierer. Ved opmåling af området er der målt en vandspejlskote i søen på 13,05, hvilket er den samme som i vandløbet opstrøms dambrugets stemmeværk. Nedstrøms stemmeværket er der målt et vandspejl på 11,50, det vil sige at der her er et vandspejlsforskel mellem søen og vandløbet på ca. 1,5 m. Da det ikke kan udelukkes at søen er afhængig af vandstanden i vandløbet opstrøms for stemmeværket, er der af et forsigtighedshensyn fastholdt et høj vandsspejl i vandløbet opstrøms det nedlagte stemmeværk. Vandspejlet er sat således at det vurderes at forskellen vil være ubetydlig for vandspejlet og tilstanden i søen.

4.1 Særligt beskyttede arter

På [Miljøportalens Naturdata](#) er ikke registreret nogen arter omfattet af habitatdirektivets bilagslister i eller i umiddelbar nærhed af projektområdet. Varde Å som ligger ca. 1 km syd for projektområdet er udpeget som Natura 2000-område nr. 88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde (H77). Bilag IV- og udpegningsarterne odder, grøn kølleguldsmed og snæbel er observeret i Varde Å ca. 1 km syd for projektområdet. Derudover er der i Varde Å og tilløbet Kybæk kendt forekomst af udpegningsarterne laks og bæklampret. Det forventes også, at der er flagermus, som benytter området til fouragering.

På trods af fjernelsen af spærringen og udlægning af grus, vurderes det at vandløbet, på grund af dets størrelse, ikke vil være egnet levested for larver af grøn kølleguldsmed. Odder vil på sigt kunne nyde godt af en øget fiskeproduktion i vandløbet. Laks og bæklampret vil få adgang en ny kortere strækning og grusudlægningen på strækningen vil forbedre muligheden for reproduktion og opvækst. Da der ikke fældes træer ved projektet og der etableres en sø, vil projektet kun have en positiv påvirkning på flagermus, i form af flere og bedre fourageringssteder.

I relation til øvrige beskyttede arter jf. habitatdirektivets bilag IV, forventes projektet ikke at påvirke nogen af arterne negativt.

Samlet vurdering

I forhold bilag IV-arter og udpegningsarter, vurderes det at projektet overordnet vil have en gavnlig effekt på de arter, som vurderes at kunne forekomme i området, og i øvrigt ikke vil påvirke nogen beskyttede arter negativt.

4.1 Landbrugsdrifts og arealanvendelse

Projektet inddrager ikke landbrugsjord, og der er ikke umiddelbart landbrugsarealer i nærheden af projektområdet. Da der ikke ændres på afvandingen i og omkring projektet, vurderes det ikke at landbrugsarealer eller øvrige omkringliggende arealer vil blive påvirket af projektet.

Arealerne ved det nedlagte dambrug vil kunne henligge som natur. Eventuelt vil det være muligt med tiden at tage høslæt på opfyldsarealerne.

4.2 Kommuneplan og øvrig planlægning

Ådalen omkring Assenbæk og Kybæk er udpeget i kommuneplanen, som landskabskarakterområde "Dallandskab". I administrationen af landskabstypen er det formålet at beskytte, bevare og styrke landskabernes karakter. De skal særligt friholdes for unødvendig bebyggelse, anlæg og beplantning, der kan forringe landskabernes karakter, variation og oplevelsesværdi.

Projektet omfatter nedlæggelse af et dambrug, fjernelse af bygninger og etablering af frit vandløb og etablering af sø. Det vurderes på den baggrund at dette vil medføre en styrkelse af oplevelsen af et naturligt dallandskab, og derved medvirke positivt til landskabstypen.

Arealerne er omfattet af en skovbyggelinje. Denne har til formål sikre indblik og udsyn fra skove og skovbryn, ved at der ikke uden tilladelse må placeres bebyggelse, campingvogne og lignende

inden for en afstand af 300 m fra skove. Da projektet ikke omfatter denne type aktiviteter, vurderes at der ikke er behov for dispensation fra denne paragraf.

Da der i projektet skal foretages terrænændringer og arealanvendelse ændres i området, skal der meddeles landzonetilladelse til projektet. I forbindelse med denne skal påvirkningen af landskabstypen vurderes.

5 Lodsejere

Følgende lodsejere bliver berørt af projektet:

Matr.nr.	Ejerlag
10b 3ø	Hodde By, Hodde

6 Myndighedstilladelser og høringer

På baggrund af en gennemgang af de plan- og miljømæssige bindinger i området, er der identificeret en række lovområder, som kræver at der meddeles tilladelse og dispensation for realisering af projektet:

- Landzonetilladelse efter Planloven
Til ændret arealanvendelse, terrænreguleringer mv. Varde Kommune er myndighed.
- Dispensation fra beskyttet natur efter Naturbeskyttelseslovens §3
Til restaurering af beskyttet vandløb. Varde Kommune er myndighed.
- Vandløbstilladelse efter Vandløbsloven
En vandløbsrestaurering kræver en godkendelse efter Vandløbsloven. Varde Kommune er vandløbsmyndighed.

Projektet skal på baggrund af vandløbsloven i 8 ugers høring, hvorefter der kan gives tilladelse til projektet med 4 ugers klagefrist.

Området ligger indenfor Skovbyggelinje (Naturbeskyttelseslovens §17), men da projektet ikke indeholder elementer som loven regulerer, vurderes at der ikke skal gives dispensation fra denne paragraf.

Da projektet er et restaureringsprojekt omfattet af vandløbslovens §37, vurderes det at projektet ikke falder ind under projekter omfattet af Miljøvurderingslovens §16 punkt 10f "anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb". Derfor er projektet ikke omfattet af VVM pligten.

7 Tidsplan

Projektet forventes gennemført i sensommeren 2024.

8 Anlægsbudget og finansiering

Anlægsudgifterne afholdes af Varde Kommune.